

Lausunto

02.07.2021

Asia: VN/28181/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi terveydensuojelulain maksusäännösten muuttamiseksi

Lausunto

Yleiset kommentit muutosehdotukseen

Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden ympäristöterveysyksikkö kiittää lausuntomahdollisuudesta, ja lausuu seuraavaa:

Ympäristöterveysyksikkö puoltaa vuosimaksullisuutta sekä esitettyä perusmaksusummaa. Ympäristöterveysyksikkö pitää hyvänä ympäristöterveydenhuollon lakien yhdenmukaistamista valvonnan maksullisuuden osalta ja lain uudistuksen tavoitteet ovat kannatettavia.

Esityksen mukaan osa pienimuotoisista ja eräitä muita toimintoja vapautettaisiin vuotuisesta valvonnan perusmaksusta. Ympäristöterveysyksikkö katsoo, että terveydensuojelulain mukaisen valvonnan painopisteenä, ja siten perusmaksun piirissä tulee olla kohteet, joissa on suurempi altistumisriski ja tilojen käyttäjät kuuluvat herkkiin väestöryhmiin. Lisäksi myös kohteiden, joissa riskit ovat pieniä ja altistuminen vähäistä, on hyvä pääsääntöisesti olla ilmoitusvelvollisuuden piirissä, vaikka niihin ei tulisi kohdistaa säännöllistä valvontaa ja perusmaksua. Valvonta näihin kohteisiin tehtäisiin lähinnä valitusten perusteella. TsL:n ja ETL:n yhdenmukaistamisen myötä tulisi huolehtia, että terveydensuojelulaissa ja elintarvikelaissa ilmoitus- ja perusmaksuvelvollisuuden tulisi olla yhteismitallista eri toimintojen koko ja riskiluokka huomioiden.

Terveydensuojelulain mukaiset ilmoitusvelvolliset kohteet tallennetaan valvontayksiköissä valtakunnalliseen Vati-järjestelmään. Valvontakohteet on luokiteltu Vati-1 –ohjeen mukaisiin toimintatyyppeihin, joille on määritelty ohjeessa toimintatyyppikohtaisia ominaisuustietoja. Terveydensuojelulakiin esitetyt kuvaukset toiminnoista, jotka ovat perusmaksun piirissä, eivät täysin vastaa käytössä olevaa luokittelua. Esimerkkinä päiväkodit, jotka lakiehdotuksen mukaan kuuluvat perusmaksun piiriin, ovat Vati-järjestelmässä samassa toimintatyyppissä perusmaksullisuuden ulkopuolelle rajattujen ryhmäperhepäiväkotien kanssa. Suunniteltu maksullisuus perustuu myös joiltain osin toimintatyyppien sellaisiin ominaisuuksiin, joita ei ole aikaisemmin kysytty ilmoitusvelvollisilta toimijoilta eikä tietoja ole näin tallennettu kohdetietojärjestelmään. Valvontayksiköiden käyttämä toimintatyyppiluokittelu sekä niihin liittyvät ominaisuustiedot tuleekin muuttaa vastaamaan terveydensuojelulain muutoksia. Ympäristöterveysyksikkö toteaa, että suunniteltu valvonnan perusmaksullisuus tulee edellä mainitusta johtuen edellyttämään Vati-

järjestelmään muutoksia ja vie aluksi valvontaan varattua resurssia tietojärjestelmän tietojen päivitystyöhön.

13 § Ilmoitusvelvollisuus

Ympäristöterveysyksikkö nostaa esille, että lakimuutos, joka edellyttää ilmoituksen tekemistä myös toiminnan päättymisestä, on myönteinen. Ympäristöterveysyksikkö puoltaa lopettamista koskevan ilmoituksen maksuttomuutta perustuen tupakkalain vuosimaksun perimiseen liittyviin havaintoihin. Maksuttomuutta puoltavat toiminnan lopettaneen toiminnanharjoittajan maksun perimiseen mahdollisesti liittyvät haasteet ja maksukynnyksettömyys toiminnanharjoittajalle tehdä ilmoitus. Lainsäädännön tulisi kannustaa lopettamisilmoituksen tekemiseen, jotta valvontatietorekisterit saadaan pidettyä ajan tasalla. Valvontarekisteriteknisistä syistä laissa tulisi valvontayksiköllä olla mahdollisuus lopettaa perusmaksullisuus ilman toiminnanharjoittajan ilmoitusta tilanteissa, joissa siihen on selkeät perusteet, esimerkiksi toiminnanharjoittajan konkurssi.

50 § Valvonnan perusmaksu

Ympäristöterveysyksikkö tukee kalenterivuositaita maksua ja katsoo, että maksunmääräytymisperusteet on kirjattu selkeästi perusmaksun osalta.

Terveydensuojelulaisissa tai sitä tarkentavassa asetuksessa tulisi tarkasti linjata, mitä tarkoitetaan valvontakohteella, jotta perusmaksut on mahdollista kohdentaa oikein. Esityksessä mainitaan, että pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi maksun perimisestä niissä tilanteissa, kun yhdellä toiminnanharjoittajalla on samassa toimipaikassa useita terveydensuojelulain mukaisia ilmoituksenvaraisia toimintoja. Näissä tilanteissa maksu perittäisiin toiminnanharjoittajalta vain kertaalleen. Tämä tuo haasteita korttelitalojen osalta, jossa samalla toimijalla voi olla useita täysin erillisiä toimintoja, kuten päiväkotit, koulu ja uimahalli ja niiltä tulisi voida periä erilliset maksut. Tulkinnanvaraa voi myös olla esimerkiksi rappujen osalta. Esityksen mukaan valvonnan perusmaksu perittäisiin toimipisteiden lukumäärän mukaisesti silloin, jos yhdellä toiminnanharjoittajalla on useita toimipaikkoja, joissa on terveydensuojelulain mukaisia ilmoituksenvaraisia ja suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvia toimintoja. Esimerkkinä on annettu kunnalliset päiväkodit, joihin valvontaja tarkastustoiminta joudutaan toteuttamaan jokaiseen erikseen. Esitys edellyttäisi kuitenkin tarkennusta esimerkiksi päiväkotien ja koulujen sivutoimipisteiden osalta.

50 a § Terveydensuojeluvalvonnasta perittävät muut maksut

Lakiehdotuksessa on ehdotettu, että terveydensuojeluvalvonnasta peritään maksu ruumiiden kuljettamista koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta annetussa asetuksessa (226/1989) tarkoitettuihin ruumiinsiirtoihin liittyvistä toimenpiteistä sekä 42 §:n mukaisesta valvontakäynnistä tai tarkastuksesta mukaan lukien haudatun ruumiin siirtoon liittyvästä valvonnasta. Ympäristöterveysyksikkö pitää tätä muutosta kannatettavana.

Ympäristöterveysyksikkö tuo esille, että valvonnan perusmaksuun sisältyvän näytteenoton kuvaus on esityksessä monitulkintainen ja perusteluita tulisikin selkeyttää siten, että niistä ilmenee yksiselitteisesti, mistä näytteenotoista maksu on mahdollista periä.

50 b § Maksujen perintä ilman tuomiota tai päätöstä sekä viivästyskorke

-

50 c § Valvonnan perusmaksun oikaisu

Kts. kohta 56 §

56 § Muutoksenhaku

Lakiehdotuksen 56 §:n mukaan kunnan viranhaltijan päätöksestä oikaisuvaatimus tehdään kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ja se on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valvonnan perusmaksun määrittämisestä koskevassa asiassa oikaisuvaatimus on tehtävä kolmen vuoden kuluessa maksun määrittämisestä seuraavan kalenterivuoden alusta, kuitenkin viimeistään 60 päivän kuluttua päätöksen tiedoksisaannista.

Ympäristöterveysyksikkö ehdottaa tämän pykälän sisällön muuttamista ensisijaisesti siten, että oikaisuvaatimus edellyttäisi tehtävän 60 päivän kuluessa tiedoksiannosta, ja kolmen vuoden takaraja jätettäisiin kokonaan pois. Toisena vaihtoehtona ehdotetaan yhtenäistä käytäntöä elintarvikelain kanssa, jossa oikaisuvaatimus on tehtävä kolmen vuoden kuluessa maksun määrittämisestä seuraavan kalenterivuoden alusta. Lisäksi ehdotetaan, että oikaisuvaatimusta koskevat asiat käsiteltäisiin kokonaisuudessaan 50 c §:n yhteydessä hyvän säädöstekniikan mukaisesti.

Lakiehdotuksen 56 §:n mukaan lain 51 ja 52 §:ssä tarkoitettuja (määräyksiä) voidaan kuitenkin panna täytäntöön valituksesta huolimatta. Nykyisin vain 51.2 § on ollut täytäntöönpanokelpoinen, ei siis 51.1 §. Tämä ehdotus laajentaa täytäntöönpanon alaa, mitä sinällään voi pitää hyvänä asiana. Usein 27 ja 51.1 §:ää käytetään rinnakkaisiin tarkoituksiin, esimerkiksi hallinto-oikeudet viittaavat yleensä ratkaisuisaan kumpaankin säännöksen. Ympäristöterveysyksikkö ehdottaa, että myös 27 §:n mukainen päätös olisi täytäntöön pantavissa muutoksenhausta huolimatta.

Lisäksi on syytä huomioida, että nykyisen TsL:n 57 § pitäisi kumota, mikäli täytäntöönpanosäännös kirjoitetaan 56 §:n yhteyteen. 57 §:ssä säädetään samasta asiasta, eikä lakiluonnoksessa mainita, että se kumottaisiin tarpeettomana.

LIITE

Lain liitteessä on taulukoituna ilmoitus- ja perusmaksuvelvolliset toiminnot, mikä koetaan selkeänä. Taulukon toimintojen tulisi kuitenkin yleisellä tasolla olla keskenään riskiperusteisesti oikeasuhteisia.

On syytä huomioida, että nykyisellään valvontaresurssia kohdistuu myös toimijoihin, jotka eivät ole perusmaksun piirissä. Esimerkiksi kauneudenhoitoalan toimijoille on runsaasti ohjaustarvetta. Ympäristöterveysyksikkö esittää pienten yleisten uimarantojen lisäämistä perusmaksullisuuden piiriin. Niiden valvonta- ja ohjaustarve ei ole merkittävästi suuria yleisiä uimarantoja pienempi, vaan eroa on vain raportointitarpeessa. Lisäksi ilmastomuutoksen myötä on arvioitu uimavesivälitteisten epidemioiden lisääntyvän ja niihin liittyvät riskit koskevat yhtä lailla pieniä kuin isoja uimarantoja.

Esityksessä mainitaan, että ilmoitus- ja perusmaksuvelvolliseksi toiminnaksi ehdotetaan uimarannan saunaa. Mikäli toimintaa ei ylläpidä erillinen saunatoimija, on tämä ristiriidassa perusteluissa todetun perusperiaatteen kanssa, ettei maksua tule periä samasta toimipaikasta kahdesti.

Ympäristöterveysyksikkö ehdottaa huoneistohotellien rajaamista perusmaksuvelvollisuuden piiristä riskiperusteisesti aiemman valvontakokemuksen perusteella.

Lain perusteluissa on mainittu, että ilmoitusvelvollisten toimintojen ryhmään katsotaan kuuluvaksi satamaan pysyvästi ankkuroidut laivat, joissa harjoitetaan majoitustoimintaa. Tämän tulkinnan mukaan liikennöidyiltä laivoilta, jotka ajoittain kuitenkin toimivat ankkuroituna hotellitoiminnassa, ei perittäisi perusmaksua. Ympäristöterveysyksikkö ehdottaa, että valvonnan tasapuolisuuden

varmistamiseksi ja maksukeinottelun välttämiseksi myös tämänkaltaiset kohteet tulisi pitää perusmaksun piirissä.

Lakiesityksen mukaan ne kauneudenhoitopalvelut, jotka eivät toimi erillisessä liiketilassa, eivät olisi ilmoitusvelvollisia, mutta niitä valvottaisiin tarvittaessa terveyshaittaepäilyjen perusteella. Jos ns. liikkuvat huoneistot ja kotitoimijat jäisivät ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle, asettaisi se toiminnanharjoittajat epätasa-arvoiseen asemaan ja muutos saattaa ohjata toimimaan kotona. Liikkuvien huoneistojen osalta mainitaan toisaalla lain perusteluissa, että ilmoitus- ja vuosimaksuvelvollisuus koskisi kiertäviä toimintoja samalla tavalla kuin yhdessä toimipaikassa toimivia. Nämä kaksi lakiehdotuksen perusteluiden kohtaa ovat siten keskenään ristiriidassa. Ympäristöterveysyksikkö katsoo, että kauneudenhoitoalan toimintojen tulisi esityksen mukaisesti olla ilmoitusvelvollisia, mutta toiminnan sijainnin ei tulisi olla erotteleva tekijä riskinarvioinnissa.

Ympäristöterveysyksikkö nostaa esille, että esityksessä mainittu PRP-hoito (vampyyrihoito) ei ole ympäristöterveydenhuollon valvonnan alaista toimintaa, koska PRP-hoidon suorittajan tulee olla terveydenhuollon ammattihenkilö ja se edellyttää erillisiä lupia. Muutoin ihoa rikkovat toiminnot on syytä pitää ilmoitusvelvollisuuden piirissä.

Lakiehdotuksen perusteluiden mukaan valvonnan perusmaksun ulkopuolelle ehdotetaan rajattavaksi urheiluseurojen omat liikuntatilat siinä tilanteessa, kun tilaa vuokrataan satunnaisesti ulkopuolisille. Ympäristöterveysyksikkö huomauttaa, että perusteluja tulisi tarkentaa tilojaan säännöllisesti ulkopuolisille vuokraavien seurojen osalta. Lisäksi lakiehdotuksen perusteluiden mukaan perusmaksun ulkopuolelle rajattaisiin toiminnan pienimuotoisuuden vuoksi yhden salin liikuntatilat. Perusteluissa tulisi huomioida, että isot liikuntakeskukset, joissa ei ole väliseiniä tai vastaavia, mutta pitävät sisällään useita toimintoja, tulisi saada perusmaksun piiriin.

Front Sari

Helsingin kaupunki, kaupunkiympäristön toimiala, ympäristöterveysyksikkö
- Heidi Öjst yksikön päällikkö, Toni Lyyski tiimipäällikkö